

3. Синская Е.Н. О понятии «сорт» / Е.Н. Синская // Селекция и семеноводство. – 1950. – №9. – С. 30–32.
4. Дзюба М.Є. Довідник з насінництва / М.Є Дзюба, І.Г. Строна, В.М. Насипайко. – К. : Урожай, 1974. – 287 с.
5. Гужов Ю.Л. Селекция и семеноводство культурных рачстений / Ю.Л. Гужов, А. Фукс, П. Валичек; Под. ред. Ю.Л. Гужова. – М. : Агропромиздат, 1991. – 463 с.
6. Краснова Л.И. Учение о сорте и исходном материале. Лекция : Учебное пособие по селекции для студентов агрономического факультета / Л.И. Краснова. – Оренбург : Издательский Центр ОГАУ, 2000. – 20 с.
7. Грабак Н.Х. Основи ведення сільського господарства та охорона земель. / Грабак Н.Х., Топіха І.Н., Давиденко В.М., Шевель І.В. – К. : Професіонал, 2006. – 570 с.
8. ГОСТ 20081-74. Семеноводческий процесс сельскохозяйственных культур. Основные понятия. Термины и определения. – Введ. – 1975–07–01. – М. : Государственный комитет стандартов Совета Министров СССР, 1974. – С. 1 – 20.
9. Положение о государственном испытании и районировании сортов сельскохозяйственных культур: Утверждено Постановлением Совета Министров СССР от 11 мая 1981 г. №448 // СП СССР. – 1981. – № 18. – Ст. 104.
10. Про охорону прав на сорти рослин: Закон України від 21 квітня 1993 р. № 3116-ХІІ // ВВР. – 1993. – № 21. – Ст.218 .
11. Інструкція «Про порядок заповнення звіту про продаж за кордон ліцензій на об'єкти інтелектуальної власності за формою № 6-нт (ліцензії)» затверджена наказом Міністерством статистики України від 6 липня 1995 року № 168// Законодавство України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

*Савельєва О.М.,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
здобувач кафедри земельного та аграрного права*

ЩОДО РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІДНОСИН ЯК СКЛАДОВОЇ ПРЕДМЕТА СУЧАСНОГО АГРАРНОГО ПРАВА

Діяльність переважної більшості населення держав (до 90 %), що вступили в стадію інформаційного суспільства, завдяки засобам інформатики і сучасним інформаційним технологіям, буде так чи інакше пов'язана з інформацією. Інформаційне суспільство дозволяє вирішувати глобальні проблеми сучасної цивілізації, наявність яких є серйозною перешкодою для переходу до стійкого розвитку в планетарному масштабі [1, с. 75].

Особливої актуальності набуває питання, яке стосується забезпечення правового режиму формування і використання національних інформаційних ресурсів.

ційних ресурсів щодо збирання, зберігання, використання, поширення інформації та оброблення даних, в тому числі в аграрній сфері, й формування умов для розвитку гарантій, охорони і захисту права власності на інформаційні ресурси, інформаційні технології та інформаційні послуги як передумов сталого розвитку аграрного сектору України.

В умовах триваючої аграрної реформи трансформується сутність й розширюється зміст самих аграрних відносин як основи предмета галузі аграрного права України. Останні видозмінюються, набувають нових якостей й поширюються не лише на виробничу аграрну сферу, а й на невиробничу, зокрема, на інформаційний простір в сільському господарстві. Інформація набуває статусу нового об'єкта аграрно-правового регулювання. Самі ж інформаційні відносини в аграрній сфері, будучи врегульовані нормами аграрного права, стають аграрними інформаційними правовідносинами.

Комплексне дослідження інформаційних правовідносин провів Д. Ю. Шпенюв. Інформаційні правовідносини науковець визначає як урегульовані правом та охоронювані державою суспільні відносини, що виникають у процесі виробництва, збирання, отримання, зберігання, перетворення, пошуку, передачі, поширення, споживання та захисту інформації, а також функціонування інформаційної інфраструктури. При цьому учасники зазначених відносин виступають носіями інформаційних прав і обов'язків. На думку вченого, такі відносини виникають, розвиваються і припиняються в інформаційній сфері при самостійному обігу інформації, при створенні й застосуванні автоматизованих інформаційних технологій, засобів і механізмів інформаційної безпеки [Див.: 2]. Зазначені інформаційні відносини виступають загальним об'єктом нової комплексної галузі інформаційного права, норми якої регулюють суспільні відносини в інформаційній сфері.

На переконання І. В. Арістової, дуже важливим є питання прийняття Верховною Радою України рішення щодо розробки Інформаційного кодексу України. Адаже, на думку дослідниці, єдиний інформаційний простір України торкається всіх сфер діяльності в суспільстві, охоплює всі регіони та території країни [3, с. 190]. В Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.05.2013 р., № 386-р зазначається, що загальносвітовою тенденцією є трансформація індустріального суспільства у постіндустріальне, що відбувається в умовах посилення глобалізаційних процесів, розширення сфери послуг і нематеріального виробництва у результаті науково-технічного прогресу, у тому числі масштабного, глибинного та динамічного проникнення інформаційно-комунікаційних технологій в усі сфери життєдіяльності особи, суспільства, суб'єктів господарювання та держави [4]. Аналіз даного нормативно-правового акта свідчить, що становлення інформаційної сфери в Україні ще триває, існує безліч проблем, що гальмують розви-

ток інформаційного суспільства в державі. Досі не сформована повноцінна нормативна база в зазначеній сфері.

Інформаційна сфера – це всеохоплююче масштабне явище, яке пронизує всі шари суспільного життя в державі, як приватні, так і публічні відносини. Саме тому, як видається, через цей глобальний, комплексний характер, зазначені відносини потребують додаткового спеціального правового врегулювання нормами багатьох галузей в системі права України. Це дозволить чітко враховувати специфіку та об'єктивні властивості відповідних суспільних відносин.

Водночас у сучасній Україні все більше поглиблюється інформаційний та інноваційний розрив між містом і селом, внаслідок чого відбувається зростання відтоку сільського населення, втрата освоєності сільських територій тощо. Це обумовлено, в першу чергу, відсутністю інформаційного забезпечення сільського населення з питань господарювання в ринкових умовах. В Україні триває аграрна реформа, а відтак аграрні відносини, в тому числі невиробничий їх пласт, зокрема інформаційні, через їх загальнодержавний характер і суспільну важливість потребують негайного вдосконалення, врегулювання та охорони. Сформована нормативна база щодо регулювання інформаційних відносин в аграрній сфері звичайно потребує оновлення та покращення, але саме норми аграрного права мають властивість всебічного врахування особливостей аграрних відносин й виступають основним їх регулятором.

З метою розвитку аграрного ринку в Україні Державною цільовою програмою розвитку українського села на період до 2015 року, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 19.09.2007 р. № 1150, передбачається: (а) підтримка розвитку інформаційних систем, створення умов для вільного доступу всіх учасників ринку до інформації, результатів аналізу та прогнозування; (б) забезпечення консультування сільськогосподарських товаровиробників через дорадчі служби про методи і способи агроecологічної діяльності; (в) формування інформаційного простору для постачання на зовнішній ринок екологічно чистої сільськогосподарської продукції; (г) удосконалення механізму інформаційного забезпечення розвитку експортного потенціалу; (д) створення системи управління надійними програмними інформаційно-комунікаційними засобами і технологіями, що дасть змогу оперативної і високоякісно здійснювати контроль за всіма напрямками процесу підготовки, прийняття, виконання та коригування управлінських рішень на різних рівнях управління і господарської діяльності [5].

Інформаційне забезпечення управління аграрним сектором економіки спрямовано, зокрема, на створення державної мережі інформаційно-маркетингових центрів з питань впровадження інформаційного обслуговування, проведення досліджень та забезпечення розвитку електронного ринку і новітньої системи державного планування шляхом складення галузевих та міжгалузевих балансів [5].

Державною цільовою програмою розвитку українського села на період до 2015 року й Стратегією розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.10.2013 р. № 806-р також передбачено, що державне регулювання інформаційного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників в Україні здійснюється шляхом: (1) створення мережі закладів, основним видом діяльності яких виступає надання інформаційних послуг; (2) безоплатного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників окремими видами інформації; (3) пільгового оподаткування діяльності, пов'язаної з отриманням відповідної інформації; (4) закріплення обов'язку за державними органами інформаційного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників; (5) встановлення відповідальності за ненадання відповідної інформації; (6) удосконалення системи інформаційно-аналітичного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників, запровадження системи оперативного моніторингу ринку сільськогосподарської продукції, розбудови розвинутої системи сільськогосподарського дорадництва [5; 6]. На жаль, більшість положень відповідних нормативно-правових актів не виконані. Причин цьому декілька, однак головна з них – відсутність забезпеченого державою фінансування аграрного сектору економіки та ще й досі низький рівень інвестиційного клімату в державі.

Як справедливо зазначається в літературі, чинне вітчизняне законодавство гарантує сільськогосподарським товаровиробникам право на інформацію, однак не передбачає механізму його реалізації. У зв'язку з цим пропонується прийняти Національну програму інформаційного забезпечення розвитку АПК, яка має закріпити комплексний правовий підхід до новітнього інформаційного забезпечення суб'єктів сільськогосподарського виробництва [7, с. 15].

Прикладом інформаційних аграрних відносин виступають й відносини в сфері моніторингу аграрного ринку (це система регулярних спостережень на аграрному ринку, що здійснюється протягом маркетингового періоду шляхом збирання, оброблення, аналізу та висвітлення інформації про ціни попиту і обсяги товарних пропозицій на сільськогосподарську продукцію та продукти її переробки з метою характеристики поточного стану ринку, прогнозування та підготовки пропозицій [8]), а також відносини щодо ринкового обігу, в тому числі експорту та імпорту новітніх сільськогосподарських біотехнологій та ін.

Ще одна важлива проблема в зазначеній соціально-правовій площині, на якій наголошують науковці та експерти і яка потребує негайного вирішення сьогодні, – захист прав селян як однієї з найбільш економічно та юридично вразливих верств населення. Адже більшість селян не знають своїх прав і не мають доступу до кваліфікованої юридичної допомоги. Поглиблюють та ускладнюють цю проблему нерозвиненість соціальної інфраструктури, особливо такої важливої складової, як інформаційно-консультаційне забезпечення, що тягне за собою загальний низький рівень

правової культури сільських мешканців, а також низький рівень доходів, що не дає змоги скористатися допомогою висококваліфікованих фахівців [9, с. 261, 262]. В цьому питанні важлива роль належить дорадчим службам, що мають функціонувати згідно із Законом України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність» від 17.06.2004 р. № 1807-IV.

Перспективою подальших наукових пошуків в окресленому напрямку слід вважати наукове обґрунтування суб'єктно-об'єктного складу аграрних інформаційних правовідносин, їх специфіки, підстав виникнення, функціонування та припинення, а також визначення прав та обов'язків сторін цих правовідносин.

Список використаних джерел:

1. Дзьобань О. П. Філософія інформаційних комунікацій : монографія / О. П. Дзьобань. – Х. : Майдан, 2012. – 224 с.
2. Шпенюв Д. Ю. Інформаційні правовідносини : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук : 12.00.07 / Д. Ю. Шпенюв. – К., 2012. – 19 с.
3. Арістова І. В. Державна інформаційна політика : організаційно-правові аспекти : монографія / І. В. Арістова ; за заг. ред. О. М. Бандурка. – Х. : Ун-т внутріш. справ, 2000. – 368 с.
4. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні : розпоряд. КМУ від 15.05.2013 р., № 386-р [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80>. – Заголовок з екрану.
5. Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року : пост. КМУ від 19.09.2007 р., № 1150 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1158-2007-%D0%BF>. – Заголовок з екрану.
6. Про схвалення Стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року : розпоряд. КМУ від 17.10.2013 р., № 806-р // Офіційний вісник України. – 2013. – № 83. – Ст. 3088.
7. Ломакіна І. Ю. Державне регулювання сільського господарства в Україні (адміністративно-правовий аспект) : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук : 12.00.07 / І. Ю. Ломакіна ; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. – К., 2011. – 20 с.
8. Про державну підтримку сільського господарства України : Закон України від 24.06.2004 р., № 1877-IV [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1877-15/page?text=%B3%ED%F4%EE%F0%EC%E0%F6>. – Заголовок з екрану.
9. Стагівка А. М. Правове забезпечення комплексного розвитку сільських територій / А. М. Стагівка // Державна аграрна політика України : проблеми правового забезпечення : монографія / за ред. В. Ю. Уркевича та М. В. Шульги. – К. : Видавець О. М. Ешке, 2014. – С. 244-265.